

Něžná píseň

Leïla Slimani

argo

Něžná píseň

Leïla Slimani

Něžná píseň

argo

Czech edition © Argo, 2017
© Éditions Gallimard, Paris, 2016
Translation © Sára Vybíralová, 2017

ISBN 978-80-257-2142-1 (váz.)
ISBN 978-80-257-2185-8 (e-kniha)

Émilovi

Slečna Vezzisová přišla s druhé strany hranic. Měla až do příjezdu anglické vychovatelky míti dozor nad dětmi jedné dámy. Tato dáma řekla, že slečna Vezzisová je nepozornou, špinavou a špatnou chůvou. Nikdy jí nevstoupilo na mysl, že slečna Vezzisová žije svým vlastním životem, že má vlastní starosti a že právě tyto věci jsou pro slečnu Vezzisovou na celém světě nejdůležitější.

*Rudyard Kipling: Prosté povídky z hor**

Chápete, chápete, velevážený, co to znamená, když už člověk nemá kam jít? vybavila se mu najednou včerejší Marmeladovova otázka. Každý přece musí mít kam jít...

*Fjodor Michajlovič Dostojevskij: Zločin a trest***

* Přeložil Karel Weinfurter

** Přeložil Jaroslav Hulák

Menší z dětí bylo mrtvé. Stalo se to během několika vteřin. Lékař prohlásil, že netrpělo. Vložili je do šedého obalu a nad tělíčkem, které našli bezvládně plout mezi hračkami, zapnuli zip. Holčička ještě žila, když přijeli záchranáři. Ta se bránila jako šelma. Našly se stopy zápasu, kousky kůže za jejími měkkými nehty. V sanitce, jež ji vezla do nemocnice, byla neklidná, zmítala se v křečích. Třeštila oči a zdálo se, že lapá po dechu. Hrdlo se jí zalilo krví. Měla probodnuté plíce a hlavou prudce narazila do modré komody.

Místo činu vyfotografovali. Policie sňala otisky a změřila vzdálenosti v koupelně a dětském pokoji. Princeznovský koberec na podlaze byl nasáklý krví. Přebalovací stůl zpola překocený. Hračky vložili do průhledných sáčků, které zapečetili. Dokonce i modrá komoda poslouží při vyšetřování.

Matka byla v šokovém stavu. Tak to říkali hasiči a opakovali policisté, tak to napsali novináři. Když vešla do pokoje, kde ležely děti, vydala výkřik, výkřik odněkud z hlubin, zavytí vlčice. Až se zachvěly stěny. Květnový den se pohroužil do tmy. Začala zvracet a tak ji také našla policie: dřepěla v pokoji na zemi v potřísněném oblečení a škytala jako šílená. Zařvala, jako by si chtěla rozervat plíce. Vedoucí záchranářů diskrétně kývl; zvedli ji, i když se vzpírala a kopala. Pomalu ji nadzdvihli a mladá medička ze záchranné služby jí podala utišující prostředek. Byl to její první měsíc stáže.

I tu druhou bylo třeba zachránit. Stejně profesionálně, nestranně. Nepodařilo se jí zemřít. Život dovedla vzít jen druhým. Podřezala si obě zápěstí a do krku si zabodla nůž. Ztratila vědomí na zemi u dětské postýlky. Zvedli ji, změřili jí tep a tlak. Položili ji na lehátko a medička jí ke krku tiskla dlaň.

Před domem se shromáždili sousedé. Hlavně ženy. Brzy bude čas jít vyzvednout děti ze školy. Sledují sanitku, oči opuchlé slzami. Pláčou a chtějí se něco dozvědět. Stoupají si na špičky. Snaží se rozeznat, co se děje za policejním kordonem, uvnitř sanitky, která odjíždí za ohlušujícího zvuku sirény. Šeptem si sdělují informace. Už teď se šíří řeči. Dětem se přihodilo nějaké neštěstí.

Je to hezký činžovní dům v rue d'Hauteville, v desátém obvodu. Dům, kde se sousedé srdečně zdraví, ačkoliv se neznají. Byt Masséových se nachází v pátém patře. Je to nejmenší byt v domě. Po narození druhého dítěte nechali Myriam a Paul přepažit obývací pokoj příčkou. Spí v těsné místnůstce mezi kuchyní a oknem do ulice. Myriam má ráda starý nábytek a berberské koberce. Na zdi rozvěsila japonské tisky.

Dnes se domů vrátila dřív. Zkrátila jednání a četbu spisu odložila na zítřek. Na sklápěcím sedadle v metru linky 7 si říkala, že dětem přichystá překvapení. Po cestě se stavila v pekárně. Koupila bagetu, dortík pro děti a pomerančový chlebiček pro chůvu. Ten má nejradši.

Myslela si, že je vezme na kolotoč. Šli by společně nakoupit na večeri. Mila by se dožadovala nějaké hračky, Adam by v kočárku cucal kus bagety.

Adam je mrtvý. Mila podlehne zraněním.

„Rozhodně žádné ilegály, souhlasíš? U uklízečky nebo malíře pokojů proč ne. Tihle lidi taky potřebujou práci, ale při hlídání dětí je to příliš riskantní. Nechci někoho, kdo se bude bát zavolat na policii nebo jet do nemocnice, kdyby se něco stalo. Taky aby nebyla moc stará, nenosila šátek a nekouřila. Hlavně, aby byla energická a ochotná. Aby pracovala a my mohli díky ní pracovat taky.“ Paul všechno zařídil. Sestavil seznam otázek a naplánoval třicetiminutové pohovory. Na hledání chůvy pro své děti si vyhradili jedno sobotní odpoledne.

Když to Myriam o několik dní dřív probírala se svou kamarádkou Emmou, stěžovala si Emma na ženu, která hlídá její chlapce. „Chůva tady má dva syny, takže se nikdy nemůže zdržet nebo mi kluky pohlídat večer. Vážně to není moc praktické. Mysli na to, až s nimi budeš mluvit. Jestli bude mít děti, tak je lepší, když ne ve Francii.“ Myriam poděkovala za radu. Ve skutečnosti jí byly Emminy řeči nepříjemné. Kdyby tímhle způsobem nějaký zaměstnavatel mluvil o ní nebo některé jejích kamarádce, hned by ho pobouřeně obvinily z diskriminace. Zdálo se jí strašné vyloučit uchazečku jen proto, že má děti. Radši to téma nebude otevírat před Paulem. Její manžel je jako Emma. Pragmatik, pro něhož jsou rodina a kariéra na prvním místě.

Dnes ráno zašli všichni čtyři společně na trh. Mila seděla Paulovi na ramenou a Adam spal v kočárku. Koupili květiny

a teď uklízejí byt. Chtějí na chůvy, které se jim přijdou představit, udělat dobrý dojem. Sbírají knihy a časopisy, které se válejí po zemi, pod postelí, a dokonce i v koupelně. Paul chce po Mile, aby si uklidila hračky do plastových beden. Holčička se vzpírá a fňuká, takže je nakonec sám navrší na hromadu u stěny. Poskládají dětské oblečení, převléknou postel. Čistí, vyhazují, zoufale se snaží tenhle byt, v němž se dusí, provětrat. Chtějí, aby ty ženy viděly, že jsou slušní lidé, seriózní, sporařadání, aby viděly, že se svým dětem snaží poskytnout to nejlepší. Aby pochopily, že to oni jsou tu páni.

Mila a Adam po obědě spí. Myriam a Paul sedí na kraji postele, plní neklidu a úzkosti. Ještě nikdy své děti nikomu nesvěřili. Myriam právě končila studium, když otěhotněla s Milou. Diplom získala dva týdny před porodem. Paul se vrhal z jedné stáže do druhé, plný nadšení, které Myriam kdysi, když ho potkala, tak okouzlo. Byl přesvědčený, že dokáže pracovat za dva. Přesvědčený, že udělá kariéru v hudební produkci i v době ekonomické krize a snižování rozpočtů.

Mila byla křehké, přecitlivělé a plačtivé miminko. Nepřibírala na váze, odmítala matčin prs i lahve, které jí připravoval otec. Myriam, skloněná nad kolébkou, zapomínala na celý vnější svět. Její ambice se omezovaly na to, aby tahle neduživá a ukřičená holčička přibrala aspoň několik gramů. Měsíce mýjely, aniž to zaznamenala. Brávali s Paulem Milu všude s sebou. Tvářili se, že nevidí, jak to jejich přátele rozčiluje a jak za jejich zády prohlašují, že do baru nebo restaurace malé dítě nepatří. Zmínky o paní na hlídání ale Myriam kategoricky zavrhovala. Jen ona sama dokáže potřebám své dcery vyhovět.

Mile ještě nebyl ani rok a půl, když Myriam otěhotněla podruhé. Vždycky tvrdila, že to byla nehoda. „Prášky zkrátka nejsou

stoprocentní,“ říkala se smíchem před kamarádkami. Ve skutečnosti těhotenství plánovala. Adam jí poskytl záminku, aby nemusela opouštět příjemný klid domácnosti. Paul nijak neprotestoval. Zrovna ho zaměstnali ve vyhlášeném studiu, kde trávil dny i noci jako zajatec vrtošivých umělců a jejich harmonogramů. Zdálo se, že jeho žena v animální mateřské roli jen kvete. Oba se v tom kokonu, daleko od světa a jiných lidí, cítili bezpečně.

A pak se čas začal vléct, bezvadný chod rodiny se začal zadržávat. Paulovi rodiče, kteří si jim zvykli po narození holčičky pomáhat, teď trávili čím dál víc času ve svém venkovském domě, do jehož rekonstrukce se pustili. Měsíc před jejím porodem se rozhodli vyrazit na tři týdny do Asie a Paulovi to oznámili až na poslední chvíli. Byl dotčený a stěžoval si Myriam na jejich egoismus a lehkovážnost. Té se však ulevilo. Nesnášela, když měla Sylvii stále za zády. Poslouchala tchyniny rady s úsměvem a raději si nechávala pro sebe, co si myslí, když se Sylvie hrála v lednici a kritizovala potraviny, které tam našla. Sylvie nakupovala biosaláty. Chystala Mile svačinky, ale v kuchyni po sobě nechávala odpudivý nepořádek. Myriam se nikdy se Sylvii na ničem neshodla a bytem probublávalo napětí, které co nevidět hrozilo přerůst v pěstní souboj.

„Nech je žít. Vaši dělají dobře, že si chtějí užít života, když jsou teď volní,“ uzavřela to Myriam.

Nedokázala odhadnout rozsah toho, co mělo přijít. Se dvěma dětmi bylo všechno složitější: nákupy, koupání, návštěva u lékaře, úklid. Nahromadily se účty. Myriam teď bývala zachmuřená. Začala nenávidět vycházky do parku. Zimní dny se jí zdály nekonečné. Miliny vrtochy ji dováděly k nepřičetnosti, Adamovo žvatlání jí bylo lhostejné. Každým dnem stále silněji pociťovala potřebu jít se projít úplně sama a dostávala chuť rozkřičet se na ulici jako šílená. „Sežerou mě zaživa,“ říkala si někdy.

Žárlila na manžela. Po večerech na něj napjatě čekávala u dveří. Celou hodinu si stěžovala na křičící děti, malý byt, nedostatek volného času. Když ho nechala mluvit a on vyprávěl o velkolepém nahrávání hiphopové kapely, sykla jedovatě: „To se tak někdo má.“ Odpovídal: „To ty se máš. Víš, jak bych chtěl vidět děti vyrůstat?“ Tahle hra neměla vítěze.

V noci Paul spával po jejím boku tvrdým spánkem člověka, který celý den pracoval a zaslouží si pořádný odpočinek. Ji sžírala hořkost a lítost. Vzpomínala na to, s jakou námahou dokončila studium, i přes nedostatek peněz a bez podpory rodičů, na radost, kterou pocítila, když byla přijata do advokátní komory, když si poprvé oblékla talár a Paul ji vyfotografoval, hrdou a usmívající se, před vchodem do jejich domu.

Celé měsíce předstírala, že situaci zvládá. Ani Paulovi nedokázala přiznat, jak moc se stydí. Jak se propadá hanbou za to, že nemá k vyprávění nic víc než dětské šaškárny a útržky rozhovorů odposlechnutých v samoobsluze. Začala odmítat veškerá pozvání na večeri, přestala přátelům zvedat telefony. Nedůvěřovala hlavně ženám, ty uměly být obzvláště kruté. Ty, které se tvářily, že ji obdivují nebo jí nedejbože závidí, měla chuť zaškrtnit. Už nezvládala poslouchat, jak si stěžují na práci, na to, že dost nevidají své děti. A nejvíc ze všeho se bála neznámých lidí. Těch, kteří se nevinně ptali na povolání a odvraceli se od ní, jakmile zmínila život v domácnosti.

Když jednou nakupovala v supermarketu Monoprix na boulevard Saint-Denis, všimla si, že omylem ukradla dětské ponožky, které zapomněla v kočárku. Byla několik metrů od domova a ještě by se byla mohla vydat zpátky do obchodu a ponožky vrátit, ale neudělala to. Paulovi to nevyprávěla. Bylo to naprosto bezvýznamné, a přece na to nedokázala přestat myslet. Po té

příhodě chodívala do Monoprix pravidelně a schovávala v synově kočárku tu šampon, tu krém nebo rtěnku, které pak nikdy nepoužila. Moc dobře věděla, že kdyby ji někdo zastavil, stačilo by sehrát zaneprázdněnou matku a všichni by jí uvěřili. Tyhle směšné krádeže ji uváděly do tranzu. Smála se sama pro sebe na ulici, měla dojem, že vyzrála na celý svět.

Když náhodou potkala Pascala, připadalo jí to jako znamení. Bývalý spolužák z právnické fakulty ji v první chvíli nepoznal: měla na sobě příliš široké kalhoty, na nohou sešlapané boty a neumyté vlasy si svázala do drdolu. Stála otočená ke kolo-toči, z něhož Mila odmítala slézt. „Poslední jízda,“ opakovala pokaždé, když kolem ní dcera, držící se koníka, projela a zamávala na ni. Zvedla oči: Pascal se na ni smál, ruce rozprážené na znamení radosti a překvapení. Oplatila mu úsměv a křečovitě přitom svírala madlo kočárku. Pascal spěchal, ale náhodou měl zrovna schůzku kousek od Myriamina domova. „Stejně už bych měla jít. Půjdeme spolu?“ navrhla mu. Vrhla se na Milu, která začala pronikavě ječet. Odmítala se vydat na cestu a Myriam se zatvrzele usmívala – předstírala, že má situaci pod kontrolou. Nemohla přestat myslet na starý svetr, který měla pod kabátem. Pascal si musel všimnout, jak je kolem krku odrbaný. Freneticky si uhlazovala vlasy na spáncích, jako by tím mohla dát svou suchou a rozcuchanou kštici do pořádku. Zdálo se, že Pascal si nic z toho neuvědomoval. Vyprávěl jí o advokátní kanceláři, kterou založil se dvěma spolužáky, o radostech a strastech práce na vlastní triko. Visela mu na rtech. Mila je neustále přerušovala a Myriam by dala všechno na světě za to, aby ji umlčela. Aniž spustila oči z Pascala, prošacovala všechny kapsy a kabelku a snažila se nahmatat lízátko nebo bonbon, cokoli, za co by si koupila dceřino mlčení.

Pascal se na děti skoro ani nepodíval. Nezeptal se na jejich jména. Dokonce ani Adam, spící v kočárku, v něm svou pokojnou a hezoučkou tvářičkou podle všeho nevyvolal žádné pohnutí.

„Tady to je.“ Pascal ji políbil na tvář. Řekl: „Moc rád jsem tě zase viděl,“ a vešel dovnitř těžkými modrými dveřmi, které za ním zapadly tak hlasitě, až sebou Myriam trhla. Začala se v duchu modlit. Stála tu na ulici tak zoufalá, že by se nejradši posadila na zem a rozplakala. Nejradši by se pověsila Pascalovi na nohu a žadonila, aby ji vzal s sebou, aby jí dal šanci. Vrátila se domů úplně zničená. Dívala se, jak si Mila klidně hraje. Vykoupala miminko a pomyslela si, že tohle štěstí, prosté, mlčenlivé, vězeňské štěstí je jí nedostatečnou útěchou. Určitě byla Pascalovi pro smích. Možná dokonce zavolał bývalým spolužákům z fakulty, aby jim Myriamino trapné živoření vylíčil, aby jim řekl, jak to „s ní šlo do háje“ a že „neudělala takovou kariéru, jakou jsme od ní čekali“.

Celou noc se užírala imaginárními rozhovory. Den nato zrovna vycházela ze sprchy, když uslyšela, že jí přišla textovka. „Nevím, jestli se plánuješ vrátit k oboru. Pokud chceš, můžeme se o tom pobavit.“ Myriam málem vyjekla radostí. Začala skákat po bytě a políbila Milu, když se jí zeptala: „Co se stalo, maminko? Proč se směješ?“ Později si Myriam kladla otázku, zda Pascal prohlédl její zoufalství nebo jednoduše považoval za řízení prozířetelnosti, že natrefil právě na Myriam Charfaovou, nejpilnější studentku, jakou kdy potkal. Možná usoudil, že je pro něj požeňnáním zaměstnat ženu, jako je ona, přivést ji zpět do soudních lavic.

Myriam to pověděla Paulovi a jeho reakce ji zklamala. Pokrčil rameny. „Netušil jsem, že chceš pracovat.“ Šíleně ji to rozčílilo, víc, než bylo na místě. Rozhovor se rychle zvrhl v hádku. Obvinila ho z egoismu, on jí vyčetl, že se chová nedůsledně. „Nastoupíš do práce, jak je libo, ale co bude s dětmi?“ Uškľíbal se,